

Nr 690

Av herr Ullsten m. fl., *angående utbildningen av u-landsexperten.*

(Lika lydande med motion nr 527 i Första kammaren)

Den dåliga tillgången på experter har länge varit en av den internationella biståndsverksamhetens flaskhalsar. En viss förbättring i rekryteringsläget har inträffat när det gäller svensk personal. Men bristen är fortfarande påtaglig och ska en framtida kraftig expansion av u-landsinsatserna kunna ske måste rekryteringsansträngningarna ökas.

En fråga som då aktualiseras är om det inte är nödvändigt att åstadkomma särskilda utbildningsvägar för dem som avser att arbeta inom det internationella biståndet. F. n. sker rekryteringen bland folk som utbildats för och är verksamma inom andra områden: jordbruk, undervisning, sjukvård, industri, förvaltning etc. Detta har varit nödvändigt och ändamålsenligt därför att det dels inte funnits någon särskild »biståndskarriär», dels därför att de som efterfrågats för u-landstjänst har varit människor med god yrkeserfarenhet. Nackdelarna med denna situation är emellertid påtagliga. I dag innebär några års u-landstjänst för de flesta att de avbryter en pågående yrkeskarriär. Under tiden i utlandet blir u-landsexperten passerad av sina hemmavarande kolleger i merithänseende med försämrade befordringsmöjligheter som följd. U-landstjänstgöringen blir därigenom en inte obetydlig personlig ekonomisk uppoffring för den enskilde och för arbetsgivaren en opåräknad förlust av en duglig medarbetare.

En annan nackdel är att de som rekryteras för u-landstjänst oftast utslutande är meriterade inom sina respektive fackområden. En framgångsrik insats i biståndsarbetet kräver emellertid därutöver en rad andra kunskaper: kännedom om u-landets traditioner, religion och språk, insikter i psykologi och vuxenpedagogik etc.

Dessa och andra skäl talar enligt vår mening för att biståndsarbetet liksom andra områden inom vårt samhällsliv — den diplomatiska tjänsten kanske är den närmaste förebilden — får sina egna utbildningsvägar. Dessa bör lämpligen få formen av påbyggnadskurser med både teoretiska och praktiska inslag och avpassade för olika förutbildningsnivåer.

Ett experiment med sådan utbildning görs sedan en tid vid tekniska gymnasiet i Uppsala, den s. k. Fyrisskolan. Initiativet togs av en arbetsgrupp vid skolan som i februari förra året uppvaktade skolöverstyrelsen i saken. Efter remiss till SIDA, arbetsmarknadsstyrelsen och Exportföreningen kunde

verksamheten starta i oktober. Kursen finansieras med omskolningsbidrag från AMS och med bidrag till kurslitteratur från skolöverstyrelsen. Den omfattar 30 veckors utbildning i språk, samhällsvetenskap och teknik samt tre månaders praktik vid svensk eller internationellt u-landsprojekt. Deltagare i denna årskurs är företrädesvis nyutexaminerade läroverksingenjörer. Sedan årsskiftet 1967/68 har verksamheten utökats med en motsvarande kurs för socialantropologer. Som avnämare för de båda kurserna tänkes bilaterala och multilaterala biståndsorgan samt exportföretag.

De hittills utlovade bidragen, som ju får anses ha extraordinär karaktär, kommer sannolikt att upphöra i och med att de nu pågående kurserna avslutats. Från skolledningens sida finns emellertid starkt intresse för att fortsätta verksamheten och att få den inordnad i reguljär utbildning. Med nuvarande omskolningsbidrag på 630 kronor per elev och månad är den resterande kostnaden ca 900 per månad eller 10 500 för hela utbildningen. Förutsättningen för att utbildningen ska kunna fortsättas är därför att kostnaderna permanent övertages av staten.

Vi har givetvis svårt att bedöma värdet av denna utbildning. En svaghet är naturligtvis att de som hittills utbildats har begränsad praktisk erfarenhet från sina fackområden och därför kan vara svåra att omedelbart placera i projektverksamhet i u-länderna. Å andra sidan representerar de just det »mellannivåskikt» av experter på vilka efterfrågan är särskilt stor. Med den omfattning som biståndsverksamheten numera börjar få måste det finnas relativt gott om befattningar med lägre krav på initiella fakkunskaper för vilka denna grupp kan vara lämpad. De kommer ju också snart att få erfarenhet. En fördel måste det därvid vara att de från början varit inställda på u-landstjänst och att de fått pröva på vad denna innebär under sin praktiktjänstgöring. Därtill kommer att utbildningen i och för sig ju inte utesluter personer med yrkeserfarenhet.

Att just nyutexaminerade läroverksingenjörer kommit i fråga för den nu pågående utbildningen beror på att initiativet delvis motiverats av det försämrade sysselsättningsläget för denna grupp.

Denna metod att skapa ett bättre rekryteringsunderlag för u-landsexperter förtjänar emellertid enligt vår mening att närmare prövas. De som arbetar med uppsalautbildningen har ganska långtgående uppslag beträffande former för en permanentning av verksamheten. Det säger sig emellertid självt att de är ovilliga att lägga ned ytterligare arbete och pengar på fortsatta utredningar utan att kunna räkna med ett positivt intresse från statens sida. Enligt vad som upplysts har SIDA inga anslag som kan utnyttjas för utredningsverksamhet på detta område. Detsamma gäller andra berörda ämbetsverk. Ett initiativ från statsmakternas sida är därför önskvärt.

Med stöd av det sålunda anförda hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse hemställer att Kungl. Maj:t på lämpligt sätt överväger formerna för en fortsättning av den

vid »Fyrissskolan» i Uppsala pågående utbildningen av u-
landsexperter på mellannivå samt att därvid även frågan
om en vidgning av denna utbildning till andra nivåer och
läroanstalter studeras.

Stockholm den 23 januari 1968

Ola Ullsten (fp)

Folke Björkman (h)

Jan-Ivan Nilsson (cp)

Stellan Arvidson (s)

i Tvärålund
